

FERICIRILE - TREPTE ALE CĂII POGORĂTOARE A LUI HRISTOS

Arhimandrit Zaharia Zaharou

Abstract: In the article herein, the author shall make a reference to phrases presented by our Lord, Jesus Christ, during the Preach on the Mountain, the Degrees of Happiness, by taking each of them separately and putting them under the light of the Holy Scripture, but also of the exegesis of the Holy parents of the Church. Each Degree of Happiness is addressed to the Christian as a means of communion with the Almighty and accomplishment towards salvation, as a stair to be ascended towards absolution.

Only by following and embracing them in our hearts will we be able to be fulfilling and following the teachings of our Savior, Jesus Christ.

Keywords: degrees of happiness, Scripture, Holy Parents, accomplishment, joy.

Măreția omului constă în aceea că a fost zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și a fost chemat să sporească întru harul înfierii dumnezeiești. În pofida neascultării și a căderii omului, Dumnezeu nu a renunțat la gândul Său cel dintru început, ci L-a trimis în lume pe Fiul Său, Care a devenit „calea”¹ lui Dumnezeu către om și calea omului către Dumnezeu. În Persoana lui Hristos ni s-a descoperit Omul cel dintâi, Fiul cel Unul-Născut al Tatălui Cerească, pe Care Dumnezeu L-a zidit din Sfânta Fecioară spre săvârșirea lucrărilor Lui și Care este „din veac întemeiat”² în Sfatul Sfintei Treimi. Această cale a Domnului a aruncat o punte peste „marea prăpastie”³ pe care păcatul o făcuse între noi și Dumnezeu.

Proorocii și dreptii Vechiului Testament au cunoscut în chip proorocesc această cale, s-au rugat pentru ea, au așezat-o ca temelie a vieții lor și au așteptat descoperirea ei desăvârșită, care s-a împlinit prin Arătarea în trup a Domnului nostru Iisus Hristos la „plinirea vremii”⁴. Vestind calea Domnului, marele Apostol Pavel este cuprins de uimire înaintea măreției ei, căci darurile

¹ In 14, 6.

² Cf. Pild. 8, 22-23.

³ Lc. 16, 26.

⁴ Vezi Ef. 1,10 și Gal. 4,4.

care o însoțesc poartă mărturie împăcării omului cu Dumnezeu și zidirii Trupului lui Hristos - Biserica. El o înfățișează mai întâi ca pe o pogorare în părțile cele mai de jos ale pământului și apoi ca pe o înălțare mai presus de ceruri.⁵ Apostolul este uimit și zăbovește mai mult asupra primei părți a acestei căi, și anume pogorârea de bunăvoie a lui Hristos, prin care Dumnezeu Tatăl L-a preaslăvit cu slava pe care o avea la El „mai înainte de a fi lumea”⁶.

Pentru a înfățișa calea Domnului, Părintele Sofronie recurge la o reprezentare grafică, de sorginte artistică, ce este insuflată însă de un puternic duh evanghelic care dă mărturie despre împărțirea lui din taina deșertării de Sine și a smereniei lui Hristos. El aseamănă lumea cu o „piramidă a ființării”, a cărei rânduială ierarhică este nedesăvârșită și nedreaptă și care împarte oamenii în clase superioare și inferioare.⁷ În vârful acestei piramide stau împărații și ocârmuitorii neamurilor, care „domnesc peste ele și le stăpânesc”, numindu-se pe sine „binefăcători”. Domnul însă îi îndeamnă pe ucenicii Săi: „Dar între voi să nu fie așa,“⁸ căci această ierarhie a puterii lumești este urmarea căderii în păcat a protopărinților, prin care libertatea omului s-a supus legii stricăciunii și a morții și și-a pierdut adevărata și fireasca ei înclinare. Totuși, încă de la începutul zidirii sale, omul posedă o idee înnăscută de dreptate și egalitate și duhul său năzuiește ca ea să-și afle înfăptuirea în această viață. Soluțiile propuse de filozofie sau de politică s-au dovedit utopice și zadarnice. Toate încercările de a dezlega problema de nerezolvat a inegalității și nedreptății pricinuite de libertatea omului și de nepotrivirea voilor diferiților indivizi au eșuat, urmările lor fiind unele mai tragice decât altele. Istoria de veacuri a omenirii arată că din punct de vedere omenesc nu există vindecare pentru această piramidă nedreaptă a ființării.

Împlinirea năzuinței omului după dreptate și egalitate a venit prin Iisus Hristos, „Care pentru noi S-a făcut înțelepciune de la Dumnezeu și dreptate și sfințire și răscumpărare”⁹.

Domnul Iisus își tănuiește atotputernicia pentru a-l mântui pe omul care călcase porunca lui Dumnezeu. Nevrând să-l înspăimânte și să-i constrângă libertatea, în marea Sa înțelepciune și milostivire, El a aflat o cale aparte, paradoxală, de a-l mântui pe cel vinovat: Dumnezeu, Care este sfânt și de neajuns, S-a pogorât din înălțimea slavei Sale, S-a făcut om neputincios și a luat asupra Lui toată stricăciunea și durerea ce se adunaseră în firea omenească de-a lungul a veacuri întregi de păcat. Hristos S-a pogorât în adâncul cel mai de jos al căderii omului, fără a-și cruța viața Sa neprihănită și fără de păcat.

⁵ Vezi Ef. 4,8-12.

⁶ In 17, 5.

⁷ Vezi Arhimandritul Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul*, trad. Ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009, p. 257.

⁸ Vezi Mat 20,26; Marc. 10,43; Luc. 22, 26.

⁹ 1 Cor. 1, 30.

El a îngăduit să cadă asupra Lui toată ura și toată durerea, toate „ocările celor ce-L ocărăsc pe Dumnezeu”¹⁰. Domnul a răbdat cea mai mare nedreptate pe care o putea născoci ticăloșia și sălbăticia duhului răutății împreună cu stricăciunea și trădarea oamenilor care „toată viața erau ținuți în robie”¹¹ de același duh pizmaș al potrivnicului. Prin nesticăcioasa Lui deșertare de Sine, prin negrăita Sa smerenie și călătorie către cele de jos, Hristos a arătat că dragostea Lui pentru om este nețărmurită și că, într-adevăr, „mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi”¹². El a răsturnat apăsătoarea și nedreapta piramidă a lumii și S-a așezat pe Sine în vârful acestei piramide răsturnate. „Ca un miel nevinovat și neprihănit”¹³, Hristos a luat asupra-Și povara și „blestemul”¹⁴ păcatelor întregii lumi, căci, după cum spune Sf. Evanghelist Ioan, „iubind pe ai Săi cei din lume, până la sfârșit i-a iubit”¹⁵. Iar „ai Săi” sunt toți aceia pentru a căror mântuire El a luat chip de rob smerit și a răbdat moarte de ocară. Hristos S-a pus pe Sine mai prejos de toți, ca pe toți să-i înalțe în împărăția Sa cea veșnică, dovedind astfel în chip minunat, precum spune Apostolul Său, că „fapta lui Dumnezeu, socotită de către oameni nebunie, este mai înțeleaptă decât înțelepciunea lor și ceea ce papare ca slăbiciune a lui Dumnezeu mai puternică decât tăria oamenilor”¹⁶.

Această smerită cale pogorătoare a Domnului este plină de duhul iubirii Sale jertfelnice care domnește în vârful piramidei răsturnate. Domnul îi îndeamnă pe toți cei ce voiesc să-L urmeze învețe această cale și să pătrundă în taina vieții Sale: „Veniți la Mine... și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre.”¹⁷ De bună seamă, toate cuvintele lui Hristos purced din Duhul Său smerit și descoperă omului Chipul cel blând și smerit al Domnului Iisus. De fiecare dată când primește cuvântul lui Hristos, omul simte iubirea smerită și dărnicia neasemuită a Domnului și, la rândul său, răspunde cu dragoste, coborând înspre locul unde Hristos Se dă pe Sine pentru „ai Săi” și unde adie suflarea înmiresmată a Duhului Sfânt. Acolo se zidește Biserica lui Dumnezeu cea sfântă și desăvârșită în care împărțășirea harului lucrează în toți cei ce s-au unit cu Hristos și s-au făcut mădulare ale Trupului Sau. Acolo se descoperă „făptura cea nouă” în lumea aceasta Hristos „pătimizește”¹⁸ și este „răstignit”¹⁹ și nimeni nu-L poate cunoaște cu adevărat și nu se poate uni cu Duhul Lui dacă nu pășește pe calea

¹⁰ Cf. Rom. 15, 3.

¹¹ Cf. Evr. 2,15.

¹² In 15,13.

¹³ 1 Pt. 1,19.

¹⁴ Gal. 3,13.

¹⁵ In 13,1.

¹⁶ 1 Cor. 1, 25.

¹⁷ Mat. 11, 28-29.

¹⁸ Fapt. 16, 23.

¹⁹ 1 Cor. 2, 2; Gal. 3,1.

Lui pogorătoare, singura cale ce duce la mântuire și la belșugul vieții Sale nepieritoare, la odihna cea veșnică a duhurilor dreptilor și la fericirea moștenirii Lui celei nesticăioase.

Atunci când credinciosul primește cuvântul Domnului Iisus și se face părtaș duhului iubirii Sale jertfelnice, în inima lui începe să se zugrăvească Chipul cel smerit al lui Hristos. Pe de o parte i se descoperă măreția, desăvârșirea și sfințenia căii Domnului, așa cum s-a arătat în deșertarea Lui de Sine și în dragostea Sa „până întru sfârșit”, iar pe de alta i se dă să-și cunoască sărăcia duhovnicească, nedreptatea păcatului și zădărnicia întregii sale vieți. Plin de uimire, credinciosul este atras de Persoana Mântuitorului celui milostiv, fiind gata să-L urmeze cu tot sufletul „oriunde Se va duce”²⁰, chiar și în străfundul piramidei răsturnate. Este gata să împlinească toată nevoia pe care o presupune ucenicia săvârșită în Duhul singurului Învățător adevărat, după cum îl îndeamnă însuși Hristos: „Care între voi va vrea să fie mai mare să fie slujitorul vostru. Și care între voi va vrea să fie întâiul să vă fie vouă slugă.”²¹ Și iarăși: „Cine-și va pierde sufletul pentru Mine, acela îl va mântui.”²²

Calea lui Hristos și mai cu seamă ultimele zile ale vieții Sale pământești au arătat că dragostea Lui până la sfârșit este cuprinsul Ipostasului Său Dumnezeiesc. Mîntea fiecărui creștin este răpită la vederea lui Iisus celui blând și smerit, Care a luat chip de rob și S-a adus „ca un miel nevinovat și neprihănit”²³ spre junghiere”²⁴, fără a Se „împotrivi celui rău”²⁵. El „S-a făcut pentru noi blestem”²⁶, luând asupra-Și moartea care lovide neamul omenesc. Lumina iubirii smerite a lui Hristos arată în chip lămurit cumplita denaturare pe care a suferit-o înlăuntrul nostru gândul cel dintâi al lui Dumnezeu pentru om. Ea zămislește în inima celor aleși o neasemuită ardoare a dragostei și a recunoștinței, astfel încât ei doresc să aducă Domnului și Binefăcătorului lor toată mulțumită și toată slava, toată virtutea și toată lauda, după cuvântul Sfantului Apostol Pavel.²⁷ Văzând smerenia cea netâlcuită a lui Hristos și neavând puterea de a se smeri pe sine până la capăt, pentru a-I dăruia Izbăvitorului lor iubirea ce I se cuvine, ei sunt cu totul stăpâniți de un puternic simțământ al inimi înfrânte care se preschimbă treptat într-o ură crescândă față de propria lor nevrednicie. Asemeni tâlharului celui bun, ei doresc să dea Dumnezeui celui răstignit toată dreptatea și să ia asupra lor vina pentru păcatele săvârșite. Întocmai ca și Proorocul Daniel, ei vestesc plini de însuflare dreptatea milostivului Dumnezeu și sunt gata să îndure rușinea propriilor fapte nelegiuite. Însuflarea și puternicul simțământ al urii de sine dau naștere adevăratei pocăințe din dragoste și recunoștință pentru marea lucrare de

²⁰ Apoc. 14,4.

²¹ Mat. 20, 26-27.

²² Luc. 9, 24.

²³ 1 Pt. 1,19.

²⁴ Is. 53, 7.

²⁵ Cf. Mat. 5,39.

²⁶ Cf. Gal. 3,13.

²⁷ Cf. Filip. 4, 8.

mântuire a lui Hristos, pocăință ce nu are sfârșit pe pământ. Fiește, nu este cu puțință a înfățișa în cuvinte pocăința însuflată de dragostea care merge până la ura de sine. Ea îl slobozește pe om de toată alipirea pătimasă față de lume și îl ridică la înălțimea celor două mari și sfinte porunci. Unindu-se astfel cu Hristos, Noul Adam, el primește starea Lui cea dumnezeiască și nețârmurirea iubirii Sale, pentru a putea îmbrățișa întreaga zidire în rugăciunea lui și a mijloci pentru ea înaintea lui Dumnezeu. Pocăința lui devine tânguire adamică și strigăt al întregului pământ către Dumnezeu. Părintele Sofronie a scris cu multă evlavie despre această mare știință a Duhului, pe care a rezumat-o pe scurt în următoarele cuvinte:

„Urăște-te din dragoste de Dumnezeu și vei îmbrățișa în dragostea ta tot ce ființează.”²⁸

O asemenea dragoste ce ajunge până la ura de sine izvorăște din vârful piramidei răsturnate, care este Hristos cel răstignit, și este adevărul cuprins al ipostasului uman ce se înalță neîncetat spre desăvârșirea asemănării cu Domnul Iisus, începătorul și plinitorul credinței lui.

Pogorârea Domnului în străfundurile piramidei ființării a fost de bunăvoie și fără de păcat. Ea a fost asumată în ascultare de Sfatul cel mai înainte de veci al lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii. Părintele Sofronie spune că toți ucenicii lui Hristos care doresc să se unească cu El, „fiind călăuziți de Duhul Sfânt nu încetează niciodată să se osândească pe sine ca nevrednici de Dumnezeu”²⁹. Urmând calea și pilda lui Hristos, ei caută să se pogoare cât mai jos, pentru a se curăți cât mai desăvârșit de urmările păcatului și a dobândi tămăduirea deplină și intrarea în împărăția cea veșnică, „unde măreția nespūsă este strâns legată de o smerenie și blândețe asemenea”³⁰. Ura și osândirea de sine sunt proprii celor ce, luând asupra-și jugul pocăinței, caută cu smerenie și din toată inima să se împace cu Dumnezeul cel viu. Atunci când își mărturisesc păcătoșenia și fărădelegile înaintea lui Dumnezeu, ei întăresc un adevăr universal, anume acela că „toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu”³¹. Această spovedanie îi face să fie adevărați și astfel ei atrag asupra lor Duhul Adevărului, Care îi curățește de tot păcatul și de toată nedreptatea.³² Părintele Sofronie seamănă călătoria către cele de jos cu un copac, care, cu cât se înalță mai mult către cer, cu atât mai adânc trebuie să-și aibă rădăcinile înfipte în pământ.³³ Cu cât ne recunoaștem mai mult nimicnicia și slăbiciunea și ne lepădăm de noi înșine pentru a pași pe calea pogorătoare către vârful piramidei răsturnate, care este Hristos, cu atât mai adâncă și mai trainică va fi temelie Bisericii lui Dumnezeu ce se zidește în lăuntru nostru și cu atât mai desăvârșită sălășluirea lui Hristos în inima noastră și întipărirea Chipului Său ceresc într-înșea. Cu cât ne

²⁸ *Arhimandritul Sofronie, Vom vedea pe Dumnezeu precu este, p. 305.*

²⁹ Cf. Arhimandritul Sofronie, *Despre Rugăciune*, p. 159.

³⁰ Cf. *ibid.*, p. 21.

³¹ Rom. 3, 23.

³² Cf. 1 In 1, 8-9.

³³ Arhimandritul Sofronie, *Vom vedea pe Dumnezeu precu este*, p. 107.

mărturisim mai mult sărăcia și păcătoșenia, cu atât mai smerit ne vom încredința harului lui Dumnezeu și vom nădăjdui în puterea Lui, singura cu adevărat în stare să ne asigure mântuirea și să ne ducă în împărăția cerurilor, precum ne adeverește *Fericirea dumnezeiască*:

***Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.*³⁴**

În călătoria Sa către cele de jos pentru a ne reînnoi și tămădui de marea rană a căderii, Domnul S-a întristat de multe ori din pricina împietririi inimii oamenilor. El a plâns pentru Ierusalim, care urma să devină nu numai ucigaș de prooroci, ci și ucigaș de Dumnezeu. În grădina Ghetsimani sufletul Său s-a întristat „până la moarte”³⁵, iar sudoarea Lui s-a făcut ca picăturile de sânge³⁶. În zilele vieții Sale pământești, El a adus lui Dumnezeu cereri și rugăciuni cu strigăt mare și cu lacrimi.³⁷ Hristos a pățimit și a răbdat moarte de ocară pentru mântuirea lumii și „prin aducerea unei singure jertfe, El pentru totdeauna i-a desăvârșit pe cei ce se sfințesc.”³⁸ După cuvântul Proorocului Isaia, Domnul S-a făcut tot numai o durere, o rană pentru păcatele noastre, pentru ca noi să ne tămăduim prin rănile Lui.³⁹ A fost părăsit pe Cruce, ca noi să primim chezașia Prezenței Sale și, în cele din urmă, a fost dat morții, pentru ca darul vieții Sale veșnice să prisosească întru noi. Toate aceste suferințe înfricoșate și de neînchipuit El le-a pățimit din marea Lui dragoste pentru lume.⁴⁰

Atunci când dragostea cea smerită a lui Hristos domnește în inima ucenicului Său, ea îi luminează mintea cu o îndoită viziune. Pe de o parte, el contemplă iubirea cea nemărginită și dătătoare de lumină a lui Hristos, Care dorește mântuirea tuturor, chiar și a vrăjmașilor Săi. Pe de altă parte, vede că nevrednicia și stricăciunea pe care le poartă înlăuntrul său nu îi îngăduie să se facă părtaș plinătății energiei înnoitoare a iubirii dumnezeiești. Totuși, el se împărtășește de ea îndeajuns pentru a ajunge la cunoașterea limpede a păcătoșeniei și a nedreptății sale. Atunci, așa cum mărturisește Părintele Sofronie, omul este stăpânit de un singur gând: „Dacă Dumnezeu este așa cum ni L-a descoperit Hristos cel răstignit, atunci noi toți, și numai noi, suntem vinovați de tot răul de-a lungul întregii istorii a omenirii.”⁴¹ Acest gând naște străpungerea inimii și umple sufletul omului de frica despărțirii de Dumnezeu. El nu dorește cu nici un preț să se lipsească de Duhul cel bun al lui Hristos și este gata să ia asupra-și o pocăință deplină pentru a se împăca cu Dumnezeu. Ura de sine pentru nevrednicia și lipsa lui de

³⁴ Mat. 5,3.

³⁵ Mat. 26, 38.

³⁶ Cf. Luc. 22,44.

³⁷ Cf. Evr. 5, 7-9.

³⁸ Evr. 10,14 în traducerea I.P.S. Bartolomeu Anania.

³⁹ Cf. is. 53, 5.

⁴⁰ Cf. In 3,16.

⁴¹ Cf. Arhimandritul Sofronie, *Despre Rugăciune*, p. 32.

recunoștință dau naștere străpunerii și plânsului de pocăință, care este expresia cea mai nobilă a iubirii lui sărăcicioase și rănite pentru Domnul. Lacrimile de pocăință tămăduiesc treptat sufletul credinciosului de foamea păcatului și îl deschid tot mai mult spre lucrarea harului. Atunci când plânge înaintea lui Dumnezeu, omul are un sigur gând în care se adună toată ființa lui. Acest gând este dat de Dumnezeu fie din Sfintele Scripturi ori din învățăturile Părinților noștri, fie din slujbele Bisericii sau chiar în chip nemijlocit de la Duhul Sfânt. Mai presus de toate celelalte nevoițe ascetice, plânsul de pocăință întregeste sufletul omului și atrage asupra lui mângâierea cea nestrăcicioasă a Mângâietorului, pentru ca, întărit de har, să poată sta în Prezența lui Dumnezeu, așa cum ne adeverește ce de-a doua *Fericire* a Domnului:

Fericți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.⁴²

Blândețea și smerenia de care a dat dovadă Domnul Iisus în zilele înfricoșatei Sale pogorâri de bunăvoie, așa cum ni le-a înfățișat Proorocul Isaia cu multe veacuri înainte de venirea Sa în lume, ne umplu de uimire și de încântare:

„Ca o oaie spre junghiere s-a adus și ca un miel fără de glas înaintea celor ce-l tund, așa nu Și-a deschis gura Sa. Întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat și neamul Lui cine îl va spune? Că s-a luat de pe pământ viața Lui!”⁴³ De-a lungul întregii Sale călătorii pe pământ Domnul a rămas blând și liniștit. Blând, pentru că Îl cunoștea pe Tatăl Său Cel fără de început în chip desăvârșit și unic. „Nimeni nu cunoaște pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaște nimeni, decât numai Fiul și cel căruia va voi Fiul să-i descopere.”⁴⁴ Cunoașterea Tatălui L-a făcut să rămână blând și neclintit atunci când mulțimile îl slăveau ca Mesia și liniștit în fața morții, căci, așa cum El însuși i-a mărturisit lui Pilat, „nimeni nu ar fi avut nici o putere asupra Lui, dacă nu i-ar fi fost dată lui de sus”⁴⁵, de la Tatăl Său, cu Care „este una”⁴⁶.

În chip asemănător, cei ce pășesc pe calea pogorătoare a Domnului prin pocăință, recunoscându-și sărăcia duhovnicească și nimicnicia și plângând pentru nevrednicia lor, primesc mângâierea Duhului mângâietor. Ei sunt tămăduiți, devin blânzi precum Domnul, mereu liniștiți și neatinși nici de jigniri, nici de laude. Harul care se adună în inima lor le dăruiește cunoașterea neprețuită a lui Hristos, sporind mereu „creșterea lui Dumnezeu”⁴⁷, până ce inima

⁴² Mat. 5,4.

⁴³ Is. 53, 7-8.

⁴⁴ Mat. 11, 27.

⁴⁵ Cf. In 19,11.

⁴⁶ Cf. In 10,30.

⁴⁷ Col 2,19.

lor se lărgește ca să îmbrățișeze și cerul și pământul. Astfel ei se fac părtași celei de-a treia *Fericiri* a Domnului:

Fericii cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.⁴⁸

De-a lungul călătoriei Sale, Domnul S-a arătat plin de râvnă în săvârșirea lucrării de mântuire a lumii. Această lucrare era „mâncarea” Lui și „voia Celui Ce L-a trimis pe El”⁴⁹. Hristos a primit moartea ca pe un „botez” pentru viața lumii pe care îl aștepta cu mare nerăbdare⁵⁰ și, în cele din urmă, a fost mistuit de râvna casei Tatălui Său⁵¹. Deoarece și noi suntem biserica lui Dumnezeu, pentru a ne putea zidi drept sălaș al Lui, Domnul ne cheamă să dobândim aceeași râvnă pentru darul Duhului Său, zicând: „Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pânțele lui.”⁵²

Atunci când dragostea cea smerită a lui Hristos domnește în inima omului, starea în care petrecea mai înainte din pricina căderii în păcat se preschimbă, iar omul însetează după Dumnezeu cel viu până la ura de sine. Ura de sine însuflă o pocăință totală care îl face pe credincios părtaș la toate virtuțile dumnezeiești. Inima lui se slobozește de toată legătura nedreptății și se zidește ca sălaș al lui Hristos, prin credință⁵³. În același timp el lucrează cu aceeași râvnă la zidirea bisericii lui Dumnezeu în fratele său „pentru care a murit Hristos”⁵⁴ și se ostenește să nu rănească niciodată conștiința acestuia. Cu alte cuvinte, râvna sa împlinește cele două mari porunci ale iubirii și el se face părtaș *Fericirii* dumnezeiești:

Fericii cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura.⁵⁵

Întreaga Arătare a lui Hristos pe pământ a fost cu adevărat „marea milostivire” a lui Dumnezeu față de om. El a venit în lume ca să-l reazeze pe om în slava Tatălui, să-l îmbogățească cu toate bunătățile Sale și să-i dăruiască neasemuita cinste a înfierii. „Toate ale Mele ale tale sunt”⁵⁶, îi spune Tatăl fiului celui mare care cârtea împotriva milostivirii dumnezeiești. Domnul dă totul și nu cere nimic în schimb, de aceea spune cu mâhnire: „Milă voiesc, iar nu

⁴⁸ Mat. 5, 5.

⁴⁹ Cf. In 4,34.

⁵⁰ Cf. Luc. 12, 50.

⁵¹ Cf. In 2,17.

⁵² In 7, 37-38.

⁵³ Ef. 3,17.

⁵⁴ 1 Cor. 8,11.

⁵⁵ Mat. 5, 6.

⁵⁶ Luc. 15, 31.

jertfa; că n-am venit să chem pe drepți, ci pe păcătoși la pocăință.”⁵⁷ El dorește să-Și reverse mila asupra noastră și Duhul Lui Se măhnește atunci când nu avem conștiința că „fără El nu putem face nimic”⁵⁸.

În ardoarea pocăinței sale, ucenicul lui Hristos care se unește cu Vârful piramidei răsturnate este curățit de toată întinăciunea trupului și a sufletului și se face părtaș stării Domnului Iisus. El dobândește aceleași milostiviri ale îndurării ca Și Hristos și îl vede pe Dumnezeu „precum este”⁵⁹. Un astfel de om dorește mântuirea tuturor și consideră că fiecare semen al lui este fratele său și viața sa, rugându-se pentru toți ca pentru sine însuși. Atunci el devine cu adevărat milostiv și îi îmbrățișează pe toți cu dragoste frățescă, iar Domnul îi răsplătește inima lui cea bună cu *Fericirea*:

Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.⁶⁰

Hristos Și-a trăit toată viața pe pământ „fără de păcat”⁶¹ și „nu s-a aflat vicleșug în gura Lui”⁶² atunci când vorbea cu oamenii. Frica morții, care ne ține pe toți în robia păcatului⁶³, nu avea stăpânire asupra Lui, precum însuși mărturisea cu îndrăznire: „Putere am ca să-mi pun sufletul și putere am iarăși ca să-l iau.”⁶⁴ Ca „Domn al vieții” și „lumină a lumii”, El i-a binecuvântat pe ucenicii Săi mai presus de orice așteptare și închipuire: „Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud. Căci adevărat grăiesc vouă că mulți prooroci și drepți au dorit să vadă cele ce priviți voi, și n-au văzut, și să audă cele ce auziți voi, și n-au auzit.”⁶⁵

Atunci când străbate în chip convenit calea pogorătoare a Domnului și se apropie de Mielul lui Dumnezeu cel nevinovat și fără de prihană, credinciosul se curățește de slava deșartă și de mândria lumii care-i pângăresc sufletul și-l fac nevrednic de împărăția iubirii⁶⁶. El primește har și, punându-și toată nădejdea în Domnul, „se curățește pe sine, așa cum Acela curat este”⁶⁷. Pe măsură ce harul se adună înlăuntrul lui, omul se slobozește de patimi și de frica morții; se roagă curat și plinătate stării sale dă simplitate ochilor săi sufletești, îngăduindu-i să vadă întipărit în inima sa curată Chipul cel plin de slavă al Domnului celui iubit și cunoscut. în lumina Feței lui Hristos el își stăpânește fiecare

⁵⁷ Mat. 9,13; Mat. 12, 7.

⁵⁸ Cf. In 15, 5.

⁵⁹ 1 In 3, 2.

⁶⁰ Mat. 5, 7.

⁶¹ Evr. 4,15.

⁶² 1 Petr. 2, 22.

⁶³ Evr. 2,15

⁶⁴ Cf. In 10,18.

⁶⁵ Mat. 13,16-17; Luc. 10, 23-24.

⁶⁶ Cf. Apoc. 2, 27.

⁶⁷ 1 In 3, 3.

mişcare a minții și a inimii și se ridică astfel la înălțimea celei de-a șasea *Fericiri*, care presupune și cea mai mare nevointă:

Fericirile cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.⁶⁸

În vârful piramidei răsturnate se află Hristos cel pătimitor, Care Și-a întins mâinile pe Cruce ca să desființeze toată vrăjmășia și dezbinarea și să-i unească întru Sine „într-un singur om nou” pe cei de aproape și pe cei de departe și „să întemeieze pacea”⁶⁹. Ca Domn al păcii, El i-a împăcat pe oameni cu Tatăl Ceresc.

Precum curăția inimii deschide ochii omului spre a vedea slava lui Dumnezeu, la fel și pacea sufletului lucrează sfințenia, care devine vedere duhovnicească prin care omul contemplă lumina Feței Domnului. „Căutați pacea cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul.”⁷⁰ Dobândind în inima sa pacea și lumina lui Hristos, ucenicul biruiește tot vrăjmășia și toată dezbinarea lăuntrică moștenite în urma căderii lui Adam. Atunci el primește puterea înfierii de Sus și devine făcător de pace și slujitor al împăcării dumnezeiești. Ca mijlocitor al împăcării omului cu Dumnezeu și împreună-ostenitor cu Dânsul în lucrarea de mântuire a întregii lumi, el este cinstit de Domnul cu *Fericirea*:

Fericirile făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.⁷¹

Smerita călătorie a Domnului către cele de jos a fost descoperirea iubirii Sale „până întru sfârșit”. Prin jertfa Sa de Sine deșertătoare, El a surpat puterea diavolului și a biruit moartea, pedeapsa pentru păcatul lui Adam celui întâi-zidit. Fiul cel Unul-Născut al Tatălui, deopotrivă cu Tatăl după fire și după slavă, a sărăcit pentru noi, luând asupra-Și plăpânda și neputincioasa fire omenească. S-a născut de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, adică slobod de trebuința de a muri, pentru că nașterea Sa nu a fost precedată de păcat. Cu toate acestea, ca Om desăvârșit, El a ales de bunăvoie să sufere moartea pentru noi și în locul nostru. Fiind însă nedreaptă, această moarte nu a putut să-L țină în mormânt, nici Dumnezeu nu a dat „pe cel sfânt al Său să vadă stricăciune”⁷², ci L-a înviat din morți a treia zi. Moartea Lui nedreaptă a osândit și desființat moartea noastră care este dreaptă din pricina păcatului care i-a premers.

Întreaga Arătare în trup a Domnului și Mântuitorului nostru este o Cruce mare și de neînțeles pe care Domnul slavei a ***fost răstignit pentru mântuirea noastră*** mistuit de dorința de a descoperi oamenilor Numele și cuvântul Tatălui

⁶⁸ Mat. 5,8.

⁶⁹ Ef. 2,15.

⁷⁰ Evr. 12,14.

⁷¹ Mat. 5,9.

⁷² Fapt. 2, 27.

Său și a răbdat ispite și batjocură ca sa ne învețe Calea Lui. Hristos ne-a **cinstit ca pe egalii** Săi, încheind cu noi un legământ veșnic pe care l-a pecetluit cu sângele Lui. în grădina Ghetsimani, El S-a rugat cu durere sfâșietoare și cu sudoare de sânge pentru a împlini lucrarea de mântuire a întregii lumi pe care o primise de la Tatăl. După o cumplită suferință, Hristos S-a lăsat răstignit pe Cruce, a murit și Și-a pogorât sufletul la iad, pentru ca a treia zi să învieze și să ne dăruiască moștenirea Legământului Său și a Vieții Sale.

În chip asemănător, în nevoița lui smerită de a-și reînnoi firea și a-și câștiga mântuirea, ucenicul lui Hristos pășește și el pe calea pogorătoare și rabdă durere și suferințe ca să-și dovedească credincioșia și recunoștința față de Dumnezeu, Binefăcătorul său. Precum este scris, „prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu”.⁷³ Atunci când vede că omul dă dovadă de râvnă dumnezeiască, Domnul, în marea Lui înțelepciune și pronie, vrând să-l cinstească pe robul Său, îngăduie să vină asupra lui mari ispite și încercări, chiar amenințarea morții, însă nu pentru a fi nimic, ci pentru a se face și el părtaș biruinței lui Hristos asupra stăpânitorului lumii acesteia și pentru a „avea în ceruri o mai bună și statornică avere”.⁷⁴ Suferința pentru Hristos devine slavă și neasemuită răsplată atunci când este purtată fără de păcat, „pe nedrept” și „cu gândul la Dumnezeu”.⁷⁵, adică potrivit poruncii iubirii Sale smerite. De aceea, călătoria către cele de jos nu este numai ucenicie stăruitoare pe calea Crucii, ci și bucurie negrăită și pregustare a învierii. Ucenicul Crucii devine și ucenic al binecuvântării singurului învățator veșnic, Atotputernicul Iisus:

Fericiți cei prigonii pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor. Fericiți veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minșind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri.⁷⁶

Cele spuse mai sus sunt o încercare smerită de a arăta că în viața creștină adevărata biruință se dobândește atunci când împlinim cuvântul cel sfânt rostit în repetate rânduri de Iisus Hristos, începătorul credinței noastre: „Oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înalța.”⁷⁷ Dacă omul îl urmează pe Hristos în pogorârea Lui smerită, el se va ridica la locul unde a fost înălțat Domnul. „Unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu”, ne făgăduiește Hristos. Paradoxul piramidei răsturnate ne arată că drumul către cele de jos duce la biruința veșnică și descoperă măreția Duhului și a etosului care o însoțește. Primul pas în a deprinde știința acestei căi este să dăm

⁷³ Fapt. 14,22.

⁷⁴ Cf. Evr. 10, 34.

⁷⁵ I Petr. 2,19-20.

⁷⁶ Mat. 5,10-12.

⁷⁷ Luc. 14,11.

întâietate aproapelui nostru, iar sfârșitul ei este înfățișat în chip desăvârșit în cuvântul Sfântului Siluan care, mai presus de toate celelalte daruri ale Duhului Sfânt, tânjea după smerenia cea netâlcuită a lui Hristos și după rugăciunea pentru toți oamenii ca pentru sine⁷⁸, pentru că în acest fel se descoperă făptura cea nouă⁷⁹ pe care Hristos a sfințit-o pe pământ prin Crucea și învierea Sa. Totuși, în lume Hristos cel blând și smerit „pătimizește”, iar în veacul acesta împărăția Lui nu va veni „în chip văzut”⁸⁰. De aceea trebuie să ne deprindem simțurile⁸¹ ca să poată deosebi semnele Prezenței Sale tainice. Legile căii Domnului sunt Fericirile lui Hristos. El ne învață adevărul Său de la un capăt la altul. Primul pas pe care trebuie să-l facem este să ne recunoaștem nimicnicia și nevrednicia. Apoi Domnul continuă inițierea noastră în tainele Sale prin pocăință, lacrimi, tămăduirea duhovnicească și curăția inimii, pentru a ne călăuzi în cele din urmă la neîndoielnica desăvârșire a suferințelor și a morții pentru Hristos, Care cel dintâi Și-a jertfit viața pentru mântuirea lumii. Fericirile sunt minunata scară către desăvârșire pe care Dumnezeu o dăruiește fiilor oamenilor. Temelia ei este smerenia sărăciei duhovnicești, iar sfârșitul cununa muceniciei ca expresie a dragostei care este mai tare decât moartea. Astfel credinciosul pătrunde în Prezența cea vie a Domnului, iar atunci când se întoarce de la această întâlnire plină de har, el poartă înlăuntrul său cuvântul vieții pentru semenii lui și dă mărturie netăgăduită că Hristos este „Mântuitorul tuturor oamenilor, mai ales al credincioșilor”⁸².

⁷⁸ Cf. Arhimandritul Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul*, p. 376

⁷⁹ Cf. II Cor. 5,17

⁸⁰ Luc. 17, 20.

⁸¹ Cf. Evr. 5,14.

⁸² I Tim. 4,10.